

Daniel Bartosiewicz

 <https://orcid.org/0009-0009-1251-5902>

 e-mail: daniel.bartosiewicz@upjp2.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

 <https://ror.org/0583g9182>

Warsztaty Historyczne dla Młodzieży „Kraków w historii, historia w Krakowie” – tradycja, innowacja, refleksja

Warsztaty Historyczne dla Młodzieży organizowane są na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie od 2006 roku. Od początku stanowiły przestrzeń spotkania uczniów szkół średnich z historykami akademickimi, a ich głównym celem było przybliżenie młodzieży wyników najnowszych badań naukowych. Współpraca z nauczycielami-opiekunami uczestników pozwoliła stopniowo wypracować formułę zajęć, która łączy wykład, dyskusję i pracę warsztatową. Z czasem warsztaty stały się rozpoznawalnym elementem działalności dydaktycznej Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego, przyciągając co roku kolejne grupy zainteresowanych uczniów¹.

Po przerwie spowodowanej pandemią warsztaty zostały wznowione i ponownie skierowane do młodzieży szkół średnich. Ich koordynatorem

- 1 Por. J. C. Kałużny, *Warsztaty Historyczne dla Młodzieży jako przestrzeń wdrożenia autorskich wyników badań naukowych środowiska akademickiego Instytutu Historii Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPiI w Krakowie*, „Folia Historica Cracoviensia” 30 (2024) z. 1, s. 285–289.

został p. Daniel Bartosiewicz a opiekunem naukowym dr hab. Maciej Zakrzewski. Tegoroczny cykl odbywał się pod hasłem „Historia w Krakowie, Kraków w historii”. Bazując na doświadczeniach minionych lat, przygotowano projekt, który łączył tradycyjne formy akademickiego wykładu z aktywnym poznawaniem przeszłości w przestrzeni miasta. Dzięki temu uczniowie mieli możliwość nie tylko wysłuchania wykładów prowadzonych przez pracowników uniwersytetu i zaproszonych gości, ale również samodzielnego odkrywania historii Krakowa. Połączenie nauki z doświadczeniem w terenie okazało się skuteczną metodą budzenia pasji, rozwijania zainteresowań i przybliżania realiów życia akademickiego.

Mając jednak świadomość coraz szybciej zachodzących zmian wśród młodzieży, a także jej nowych potrzeb oraz trudności związanych ze zrozumieniem współczesnego świata i własnej roli w społeczeństwie, położono w tej edycji większy nacisk na to, co historia daje nam dzisiaj. Warsztaty zostały ukierunkowane nie tylko na przekazywanie wiedzy, lecz również na rozwój kompetencji kulturowych i budowanie kapitału społecznego poprzez refleksję nad dziedzictwem. W ten sposób chciano pokazać uczestnikom, że historia nie jest zamkniętą opowieścią, lecz procesem, w którym także oni biorą udział – jako spadkobiercy i współtwórcy.

Działania podejmowane w ramach projektu miały służyć zwiększeniu świadomości, jak ważną rolę kultura i historia odgrywają w kształtowaniu wspólnot lokalnych, a także pobudzać do twórczego, krytycznego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym. Dzięki temu warsztaty rozwijały nie tylko wiedzę historyczną, ale również kreatywność, umiejętność miękkie i postawę aktywnego obywatelstwa.

Obserwacja zaangażowania uczestników, zadawane podczas spotkań pytania i żywe dyskusje z prowadzącymi, a także późniejsze ankiety wypełnione przez młodzież w pełni potwierdziły słuszność obranego kierunku. Otrzymane informacje zwrotne jednoznacznie wskazują, że połączenie wykładu z aktywnymi formami odkrywania historii odpowiada na potrzeby uczniów, rozwija ich kompetencje i pobudza do dalszych poszukiwań. W wypowiedziach uczestników widoczna była również potrzeba głębszej refleksji nad własną tożsamością kulturową i miejscem człowieka w procesie historycznym – to potwierdza, że warsztaty spełniają rolę nie tylko edukacyjną, lecz także wychowawczą i formacyjną².

2 Zob. Dokumentacja Warsztatowa w Dziekanacie WHiDK: Ankiety uczestników edycji 2024/2025.

Faktem jest coraz większa obecność młodzieży w świecie cyfrowym, dlatego nowością tej edycji było przeniesienie części działań promocyjnych do mediów społecznościowych. Wykorzystanie postów i krótkich form wideo (rolek) pozwoliło nie tylko skuteczniej dotrzeć do uczestników, ale też przekazywać treści edukacyjne w przestrzeni, w której młodzi ludzie na co dzień funkcjonują. To rozwiązanie okazało się ważną innowacją tegorocznych warsztatów, łączącą tradycyjną formę spotkań z nowoczesnymi narzędziami komunikacji. Efektem było wyraźnie większe zainteresowanie projektem, poszerzenie jego zasięgu poza dotychczasowe grono szkół współpracujących oraz pozytywne reakcje uczestników, którzy podkreślali atrakcyjność i przystępność takiej formy przekazu. Zainteresowanie widoczne było także w statystykach aktywności – liczba wyświetleń i interakcji w mediach społecznościowych potwierdziła skuteczność nowego kierunku działań³.

Tegoroczny cykl warsztatów rozpoczął się w październiku 2024 roku. Wykład inauguracyjny pt. *Obrazy w historii, historia w obrazach. Historia XX w. na fotografiach* poprowadził dr Rafał Opulski. Uczestnicy analizowali znaczenie fotografii w kształtowaniu opinii publicznej, a następnie odwiedzili wystawę World Press Photo 2024 w Nowohuckim Centrum Kultury, co stało się okazją do refleksji nad aktualnymi wyzwaniami współczesności⁴.

Drugie spotkanie, prowadzone przez dziekana wydziału, dr. hab. Józefa C. Kałużnego, prof. UPJPiI, poświęcone było symbolicznie lampek oliwnych w starożytności (*Lampki oliwne w kolekcjach muzealnych Krakowa, czyli od starożytnej żarówki do ideologii światła w antyku*). Po wykładzie w Muzeum Archeologicznym młodzież mogła własnoręcznie wykonać gliniane lampki, a całość uzupełniło zwiedzanie wystawy o najdawniejszych dziejach Małopolski⁵.

W styczniu 2025 roku warsztaty przeniosły się do historycznych murów dawnego uniwersytetu. Profesor Tomasz Graff przybliżył życie

3 Zob. <https://www.facebook.com/warsztaty.upjp2> (18.12.2025).

4 Zob. *Pierwsze spotkanie w ramach Warsztatów Historycznych dla młodzieży 2024/2025, 26 X 2024*, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/pierwsze-spotkanie-w-ramach-warsztatow-historycznych-dla-mlodziezy-2024-2025--26-x-2024-229.html> (18.12.2025).

5 Zob. *Drugie spotkanie Warsztatów Historycznych 14 XII 2024*, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/drugie-spotkanie-warsztatow-historycznych-14-xii-2024-235.html> (18.12.2025).

codzienne studentów w epoce staropolskiej, a następnie uczestnicy odwiedzili Collegium Maius i klasztor oo. karmelitów. Zajęcia warsztatowe obejmowały pracę z dawnymi księgami i prezentację efektów grantu dotyczącego najstarszych akt kapituł karmelitów⁶.

Marcowe spotkanie (*Pompa funebris, czyli jak wyglądało szlachcica pożegnanie się ze światem*) poprowadził dr Bartłomiej Wołyniec. Wykład o tradycjach pogrzebowych szlachty został wzbogacony wizytą w klasztorze oo. dominikanów i oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie – Pałacu Biskupa Erazma Ciołka, gdzie młodzież mogła zobaczyć epitafia, portrety trumienne i inne dzieła sztuki funeralnej⁷.

W kwietniu 2025 roku warsztaty odbyły się pod hasłem „Trudna droga do niepodległości”. Doktor Joanna Małocha przybliżyła sylwetkę gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego, którego rola w Powstaniu Wielkopolskim okazała się kluczowa dla odzyskania niepodległości. Uczestnicy obejrzeni następnie wystawę *An Arduous Road to Statehood after the end of the Imperial Rule* w Bibliotece Głównej UPJPII, a kulminacją dnia była gra terenowa o niepodległości na krakowskim Starym Mieście, w której młodzież mogła wykazać się wiedzą, kreatywnością i umiejętnością współpracy⁸.

Finał warsztatów odbył się 17 maja 2025 roku. Uczestnicy, którzy wzięli udział we wszystkich spotkaniach, zmierzyli się z testem konkursowym oraz konkursem na esej historyczny. Następnie wysłuchali wykładu dr Anny Czocher i dr hab. Joanny Lubeckiej o życiu w Krakowie w okresie okupacji niemieckiej, a także odwiedzili teren byłego obozu KL Płaszów. Podczas uroczystego zakończenia wręczono nagrody, w tym indeksy uprawniające do podjęcia studiów na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJPII⁹.

Szczególnym impulsem dla młodzieży okazała się oglądana w kwietniu wystawa *An Arduous Road to Statehood after the end of the Imperial*

6 Zob. *Trzecie spotkanie Warsztatów Historycznych 11 I 2025*, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/trzecie-spotkanie-warsztatow-historycznych-11-i-2025-238.html> (18.12.2025).

7 Zob. „*Pompa funebris, czyli jak wyglądało szlachcica pożegnanie się ze światem*”. IV spotkanie Warsztatów Historycznych 15 III 2025, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/pompa-funebris--czyli-jak-wygladalo-szlachcica-pozegnanie-sie-ze-swiatem-iv-spotkanie-warsztatow-historycznych-15-iii-2025-248.html> (18.12.2025).

8 Zob. <https://www.facebook.com/warsztaty.upjp2> (18.12.2025).

9 Zob. *Zakończenie Warsztatów Historycznych „Historia w Krakowie, Kraków w historii” 17 V 2025*, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/zakonczenie-warsztatow-historycznych-historia-w-krakowie--krakow-w-historii-17-v-2025-258.html> (18.12.2025).

Rule, zaprezentowana w Bibliotece Głównej UPJPII. To właśnie ona stała się punktem wyjścia do przygotowania przez uczestników esejów, w których mieli oni okazję pogłębić refleksję nad procesem odzyskiwania i kształtowania państwowości po 1918 roku. Odzew przerósł oczekiwania organizatorów, a najlepszy z nadesłanych tekstów został również nagrodzony indeksem.

Pierwsze miejsce zajął esej *Odrodzenie: trudna droga do państwowości*. W swojej pracy autor podjął próbę krytycznego spojrzenia na II Rzeczpospolitą, stawiając pytania o pełnię i trwałość niepodległości, a także o jej społeczne, gospodarcze i polityczne ograniczenia. Esaj wyróżniał się zrównoważonym ujęciem – nie unikał trudnych tematów, jak napięcia polityczne czy marginalizacja części społeczeństwa, ale podkreślał także fundamentalne znaczenie odzyskania państwowości dla przyszłych dziejów Polski.

Nagrodzona praca stała się przykładem tego, jak historia, dzięki odpowiednio dobranym narzędziom dydaktycznym, może inspirować młodzież do zadawania pytań o współczesność i przyszłość¹⁰.

Tegoroczna edycja warsztatów „Historia w Krakowie, Kraków w historii” po raz kolejny pokazała, że połączenie wykładu akademickiego z zajęciami terenowymi i interaktywnymi formami pracy stanowi skuteczny sposób zainteresowania młodzieży historią oraz wprowadzenia jej w świat badań naukowych. Żywe dyskusje, aktywny udział uczestników, a także wysoka jakość przygotowanych przez nich prac potwierdzają, że warsztaty pełnią ważną rolę edukacyjną i wychowawczą, rozwijając zarówno wiedzę, jak i kompetencje kulturowe czy społeczne.

Istotnym atutem tej edycji była również innowacyjna obecność w przestrzeni cyfrowej, dzięki której udało się poszerzyć zasięg projektu i lepiej odpowiedzieć na potrzeby młodego pokolenia. Szczególnym świadectwem wartości warsztatów był konkurs eseistyczny, którego zwycięska praca pokazała, jak inspirującym narzędziem do refleksji nad współczesnością może być historia.

Warsztaty Historyczne mają już swoją ugruntowaną tradycję i stały się rozpoznawalnym przedsięwzięciem dydaktycznym UPJPII. Kolejne edycje są w przygotowaniu i, bazując na doświadczeniach lat poprzednich, będą kontynuować misję łączenia nauki z praktyką, przeszłości z teraźniejszością oraz akademickiej wiedzy z młodzieńczą ciekawością.

10 Zob. *Zwycięski esej konkursowy Warsztatów Historycznych – refleksja o niepodległości*, <https://whidk.upjp2.edu.pl/aktualnosci/zwycieski-esaj-konkursowy-warsztatow-historycznych-refleksja-o-niepodleglosci-270.html> (18.12.2025).